

**VOIMAA
OPISKELUUN!**

**TIETOPAKETTI
OPINTOJEN
KESKEYTTÄMISESTÄ**

OTUS

RASMUS REINIKAINEN

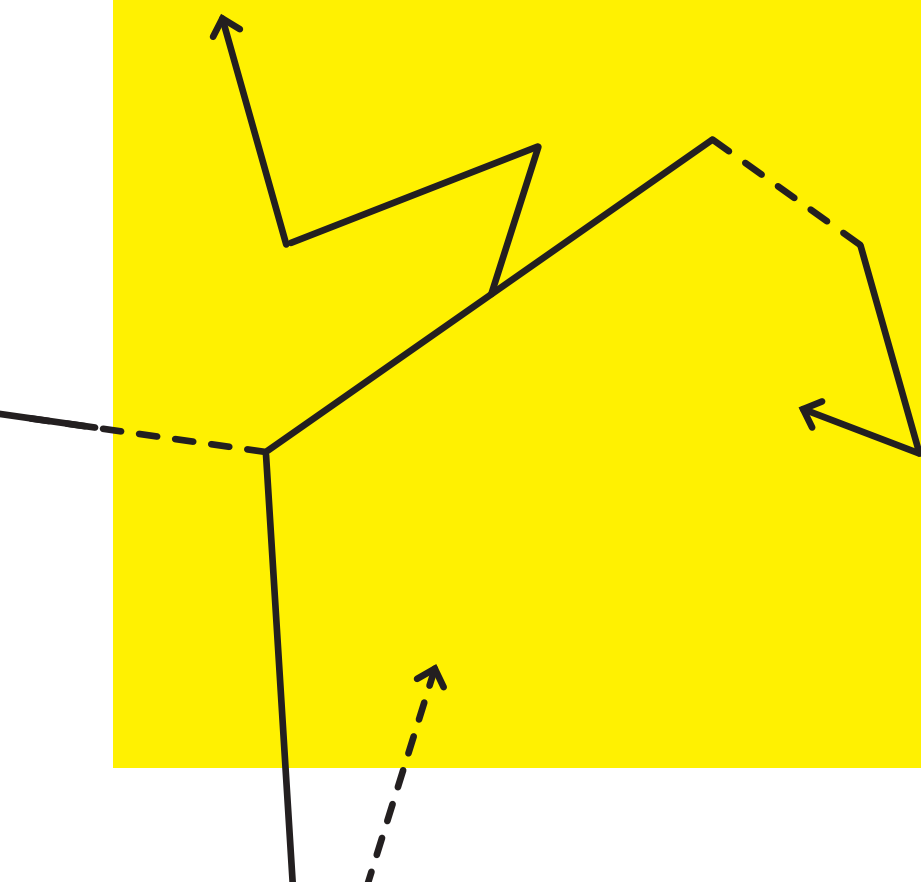
VOIMAA OPISKELUUN -HANKE

TIETOPAKETISTA

TIETOPAKETIN on koontanut Otuksen tutkija Rasmus Reinikainen osana Voimaa opiskeluun -hanketta.

VOIMAA opiskeluun -hankkeen päämääränä on opintojen keskeyttämisen vähentäminen toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa ja ammattikorkeakouluissa.

TIETOPAKETTI on tarkoitettu oppilaitosten ammattilaisille, kaikille opiskelijahyvinvoinnista kiinnostuneille toimijoille sekä oppilaitosten vertais- ja mentoriopiskelijoille, jotka kaipaavat tietoa opintojen keskeyttämisestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO – MITÄ OPINTOJEN KESKEYTTÄMINEN TARKOITTA?	1
	OPINTOJEN KESKEYTTÄMISEN YLEISYYS	1
	Keskeyttämisessä alueellisia ja alakohtaisia eroja	2
2	KESKEYTTÄMISEN RISKITEKIJÄT, SYYT JA JAKSAMISTA KANNUSTAVAT TEKIJÄT	4
	AMMATILLINEN KOULUTUS	4
	Keskeyttämisen syyt ja riskitekijät	4
	Mielenterveyden yhteys keskeyttämiseen	6
	Opinnoissa jaksamista tukevat tekijät	7
	AMMATTIKORKEAKOULUTUS	7
	Keskeyttämisen riskitekijät	8
	Mielenterveyden yhteys keskeyttämiseen	9
	Keskeyttämistä vähentävät tekijät	11
3	YHTEENVETO	13
	Lähteet	14

JOHDANTO – MITÄ OPINTOJEN KESKEYTTÄMINEN TARKOITTAÄ?

PERINTEISESTI ihanteena on pidetty koulutusuraa, joka etenee tauoitta perusasteelta korkeammille asteille ja työelämään, mutta vaihtelevat elämäntilanteet, muuttuvat työmarkkinat ja yksilöiden valinnat voivat tehdä koulutuspoluista hyvinkin katkonaisia. Ennen aikaisella koulutusuran katkeamisella on seurauksia sekä yhteiskunnalle että yksilölle. (Kouvo et al. 2011.) Toisen asteen ammatillisen koulutuksen keskeyttämisellä on huomattu olevan kauaskantoisia haitallisia seurauksia keskeyttäneen työllistymiseen ja työuraan (Notkola et al. 2013).

Tämä tietopaketti on osa Voimaa opiskeluun -hanketta, joka pyrkii vähentämään ja ennaltaehkäisemään opintojen keskeyttämistä ammatillisissa oppilaitoksissa ja ammattikorkeakouluissa. Tietopaketin tarkoituksena on tuoda esille opintojen keskeyttämiseen liittyviä riskitekijöitä, syitä ja opinnoissa jaksamiseen liittyviä tekijöitä. Keskeyttämisaihetta lähestytään ammattikoululaisten osalta hyödyntämällä Otuksen Amisbarometriaineistoa vuosilta 2015 ja 2017, ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskeyttämiseen tutustutaan Opiskelijabarometri 2016 aineiston avulla¹. Aineistot tarjoavat aiheesta kattavan, luotettavan ja ajankohtaisen kuvauksen keskeyttämisen syistä, riskitekijöistä ja jaksamiseen liittyvistä tekijöistä.

Opintojen keskeyttäminen määritellään ja sitä käsitellään tutkimuksissa monilla eri tavoilla (Kouvo et al. 2011). Keskeyttäminen voi olla alanvaihtoa, työelämään siirtymistä, koulutussektorin vaihtoa tai opintojen keskeyttämistä kokonaan. Opintojen keskeyttäminen jaotellaan yleisesti kahteen kategoriaan: negatiivinen keskeyttäminen on tutkinnon suorittamisen keskeyttämistä kokonaan, ja positiivinen keskeyttäminen on opintoalanvaihtoa tai väliaikaista opintojen keskeyttämistä. Negatiiviset keskeyttäjät ovat suurin riskiryhmä, sillä he eivät jatka opintojaan niin kuin positiiviset keskeyttäjät. Kuitenkin myös jatkuvasti opintoalaansa vaihtavia opiskelijoita tai tauon jälkeen opintoihin palaavia opiskelijoita voidaan pitää opintojen keskeyttämisen riskiryhmänä.

POSITIIVINEN KESKEYTTÄMINEN:
alanvaihto tai lyhytaikainen keskeytys esim. sairauden takia

NEGATIIVINEN KESKEYTTÄMINEN:
tutkinnon suorittamisen keskeyttäminen ilman jatkoaikeita

Opintojen keskeyttäminen on vaikea tilastoida tarkasti, koska oppilas voi hyvinkin olla keskeyttänyt opintonsa, vaikka se ei tilastoissa näkyisi. Esimerkiksi ammattikoululainen voi roikkua oppilaitoksen listoilla opiskelijana, vaikkei hän kävisi oppitunneilla tai työssäoppimisessa, koska hän ei ole tehnyt virallista eroamisilmoitusta. Samoin korkeakoulumaa-ilmassa opiskelija voi olla näkymättömästi keskeyttänyt opintonsa. Tässä tietopakettissa hyödynnetään Tilastokeskuksen tilastoja opintonsa keskeyttäneistä opiskelijoista, ja Otuksen aineistoilla tutkitaan keskeyttämisen taustalla olevia tekijöitä.

¹ Ammattikouluopiskelijoilta kysytään Amisbarometrissa sitä, että uskovatko he valmistuvansa nykyiseltä alaltaan vai ovatko he *harkinneet* opintojen keskeyttämistä tai alanvaihtoa. Ammattikorkeakouluopiskelijoilta kysytään Opiskelijabarometrissa ovatko he *harkinneet* opintojen keskeyttämistä asteikolla yhdestä seitsemään.

OPINTOJEN KESKEYTTÄMISEN YLEISYYS

TILASTOKESKUS tilastoi keskeyttämisen siten, että keskeyttäneeksi lasketaan ne henkilöt, jotka eivät ole jatkaneet opiskeluaan tai valmistuneet ko. vuoden aikana, mutta ovat olleet edellisen vuoden syyskuussa opiskelijoita². Perinteisesti ammattikoulussa keskeyttäminen on ollut yleisintä, mutta keskeyttämisaste on kuitenkin ollut laskusuunnassa (SVT 2018).

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevista (**KUVIO 1**) keskimäärin 7,7 prosenttia on keskeyttänyt opintonsa lukuvuosien 2007–2015 aikana. Keskeyttämisaste on suhteellisen suuri verrattuna muihin koulutusasteisiin, mutta trendi on ollut laskeva lukuvuosien aikana. Lukuvuonna 2007–2008 opintojen keskeyttämisaste oli noin 9 prosenttia ja lukuvuonna 2014–2015 noin 7 prosenttia. (SVT 2018.)

7,7%

Opintojen keskeyttäminen
**AMMATTILISESSA
KOULUTUKSESSA**

6,4%

Opintojen keskeyttäminen
AMK-KOULUTUKSESSA

▲ **KUVIO 1.** Opintojen keskeyttäminen toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa ja ammattikorkeakoulukoulutuksessa keskimäärin lukuvuosien 2007–2015 aikana. Lähde: Tilastokeskus (SVT 2018).

Ammattikorkeakouluopiskelijoista (**KUVIO 1**, sivulla 1) keskimäärin 6,4 prosenttia on keskeyttänyt opintonsa lukuvuosien 2007–2015 aikana. Keskimääräinen keskeyttämisaste on noin prosenttiyksikön suurempi yliopistoon verrattuna. Myös ammattikorkeakoulun keskeyttämisaste on pienentynyt hieman vuosien 2007–2015 aikana. Lukuvuonna 2014–2015 opintojen keskeyttämisaste oli kuusi prosenttia. (SVT 2018.)

KESKEYTTÄMISESSÄ ALUEELLISIA JA ALAKOHTAISIA EROJA

TILASTOKESKUKSEN tilastojen mukaan opintojen keskeyttämisessä on melko suuriakin alueellisia eroja varsinkin toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. Karttakuvioista (**KUVIO 2**) nähdään ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulukoulutuksen keskimääräinen keskeyttämisaste maakunnittain lukuvuosilta 2013–2016³.

Ammatillisissa oppilaitoksissa korkeimmat keskeyttämisasteet painottuvat selkeästi eteläiseen Suomeen. Toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa keskeyttämisaste on keskimäärin ollut korkeinta Uudellamaalla ja Kymenlaaksossa lukuvuosina 2013–2016. Myös Varsinais-Suomessa, Päijät-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Pohjois-Karjalassa opintoja keskeytetään suhteellisen paljon. Kainuussa ja Keski-Pohjanmaalla on vähiten opintojen keskeyttä-

mistä. Keskimääräinen keskeyttämisaste vaihtelee maakunnittain 3,9 ja 8,1 prosentin välillä. Etelä-Suomen korkea keskeyttämisaste katsotaan selittyvän ainakin osittain laajuutensa vuoksi enemmän mahdollisuuksia tarjoavilla työmarkkinoilla sekä laajemmalla koulutustarjonnalla (Aho et al. 2012).

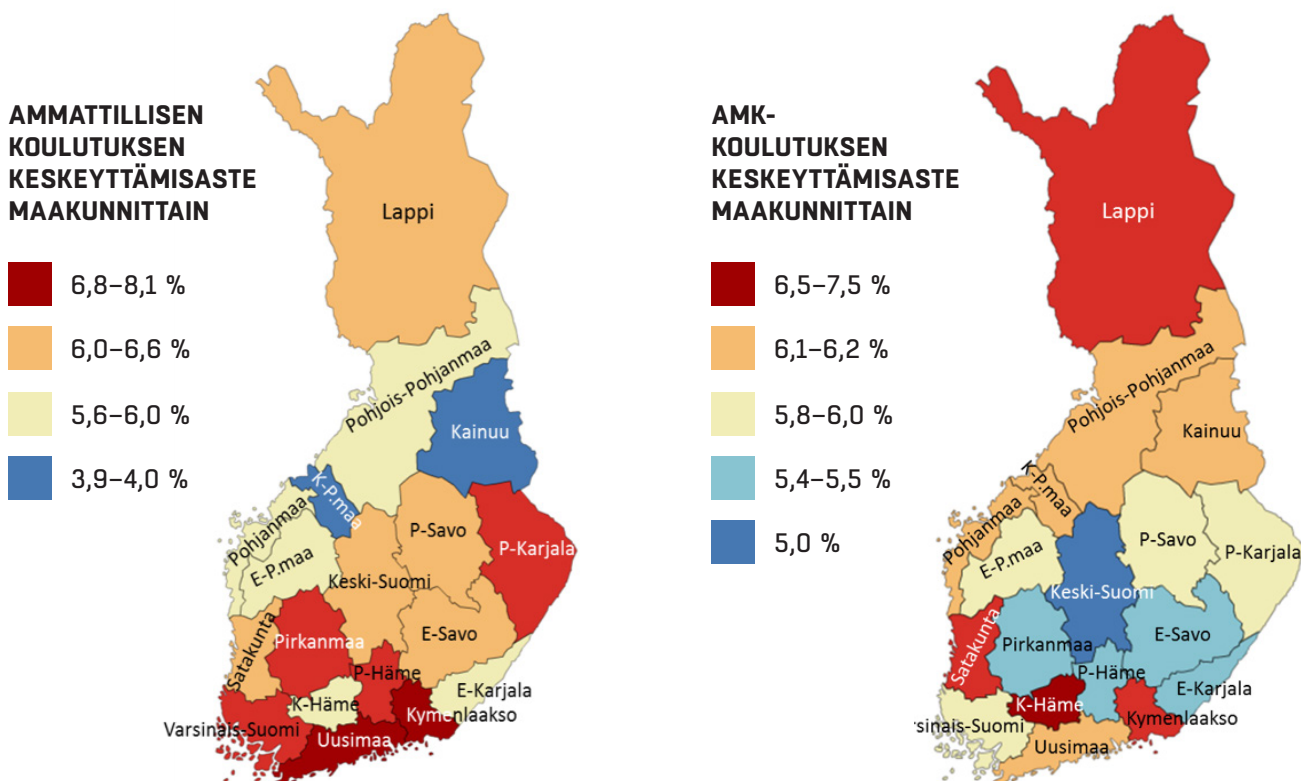
Ammattikorkeakouluissa keskeyttämisaste on keskimäärin ollut korkeinta Kanta-Hämeessä, Lapissa, Satakunnassa ja Kymenlaaksossa lukuvuosina 2013–2016. Keski-Suomessa ammattikorkeakouluopintoja keskeytetään vähiten, lisäksi Pirkanmaalla, Päijät-Hämeessä, Etelä-Savossa ja Etelä-Karjalassa keskeyttämisaste on verrattain matala. Keskeyttämisaste vaihtelee maakunnittain 5 ja 7,5 prosentin välillä.

² Keskeyttämistiedot saadaan siis vertaamalla opiskelijoiden tilannetta edellisvuoden syyskuussa nykyisen vuoden tilanteeseen eli keskeyttänyt henkilö on esimerkiksi ollut opiskelija vuoden 2017 syyskuussa, mutta ei ole enää opiskelija vuoden 2018 syyskuussa, muttei ole myöskään valmistunut opinnoistaan.

³ Kolmen vuoden keskiarvoa käytetään, koska tällöin yhden vuoden satunnaisuudesta aiheutuva harha pienenee.

Ammattikorkeakouluissa keskimääräinen keskeyttämisaste vaihtelee maakunnittain huomattavasti vähemmän kuin ammatillisen koulutuksen keskeyttämisaste.

Alueellisten keskeytyserojen lisäksi on havaittavissa koulutussektoreiden sisäisiä alakohtaisia eroja

▲ **KUVIO 2.** Ammatillisen ja AMK-koulutuksen keskeyttämisaste (lukuvuosien 2013–2016 keskiarvo) maakunnittain. Lähde: Tilastokeskus (SVT 2018).

AMMATTILLISEN KOULUTUKSEN KESKIMÄÄRÄINEN KESKEYTTÄMISASTE ALOITTAIN 2012–2015

7,6% Humanistinen ja kasvatusala	8,1% Kulttuuriala	8,2% Matkailu-, ravitsemus- ja talousala
9,8% Luonnon- tieteiden ala	7,1% Tekniikan ja liikenteen ala	8,3% Luonnonvara- ja ympäristöala
5,3% Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	6,6% Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	

AMMATTIKORKEAKOULUKOULUTUKSEN KESKIMÄÄRÄINEN KESKEYTTÄMISASTE ALOITTAIN 2012–2015

6,1% Humanistinen ja kasvatusala	4,7% Kulttuuriala	7,4% Matkailu-, ravitsemus- ja talousala
10% Luonnon- tieteiden ala	7,5% Tekniikan ja liikenteen ala	7,7% Luonnonvara- ja ympäristöala
4,2% Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	6,4% Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	

▲ **KUVIO 3.** Ammatillisen ja AMK-koulutuksen keskimääräinen keskeyttämisaste koulutusaloittain vuosina 2012–2015. Lähde: Tilastokeskus (SVT 2018).

keskeyttämisasteissa. **KUVIOISTA 3** nähdään ammatillisen koulutuksen ja AMK-koulutuksen alakohtaiset keskeyttämisasteet. Ammatillisen koulutuksen aloista korkein keskeyttämisaste on luonnontieteiden alalla (9,8 %), ja matalin keskeyttämisaste on sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla (5,3 %). Muiden alojen keskeyttämisasteet vaihtelevat 6,6–8,3 prosentin välillä. Myös AMK-koulutuksessa luonnontieteiden alan keskeyttämisaste on suurin (10,0 %) ja sosiaali-, terveys-, ja liikunta-alan pienin (4,2 %). Huomion arvoista on myös kulttuurialan pieni keskeyttämisaste (4,7 %). Muiden alojen keskeyttämisasteet vaihtelevat 6–8 prosentin välillä (**KUVIO 3**).

Useat koulutuksen läpäisy-seurannat ovat osoittaneet sen, että toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa sukupuolelle epätyypilliseltä alalta erotaan suhteessa useammin kuin tyyppilliseltä alalta. Naisten suurimmat keskeyttämisasteet ovat miesvaltaisilla aloilla (esim. luonnontieteiden ala) ja miehil-

lä suurimmat keskeyttämisasteet ovat naisvaltaisilla aloilla (esim. sosiaali- ja terveysala). (Pensonen & Ågren 2018.)

⁴ Keskimääräiset keskeyttämisasteet perustuvat lukuvuosien 2012–2015 tietoihin.

KESKEYTTÄMISEN RISKITEKIJÄT, SYYT JA JAKSAMISTA KANNUSTAVAT TEKIJÄT

AMMATILLINEN KOULUTUS

TOISEN asteen ammatillista koulutusta suorittavia opiskelijoita tarkastellaan hyödyntämällä Amisbarometri aineistoja vuosilta 2015 ja 2017. Aineiston perusteella ammattikouluopiskelijoista 3,4 prosenttia on harkinnut nykyisten opintojen keskeyttämistä alanvaihdon takia ja 1,4 prosenttia on harkinnut opintojensa keskeyttämistä kokonaan⁵. Yhteensä ammattikouluopiskelijoista 4,8 prosenttia harkitsee opintojen keskeyttämistä tai alanvaihtoa.

Maahanmuuttajataustaiset⁶ opiskelijat harkitsevat suhteessa enemmän opintojen keskeyttämistä kuin suomea tai ruotsia vanhempien kanssa puhuvat (ns. kantasuomalaiset). Maahanmuuttajataustaisista keskeyttämistä on harkinnut 3,4 prosenttia ja kantasuomalaisista 1,2 prosenttia. Yhteensä noin 11 prosenttia maahanmuuttajataustaisista opiskelijoista on harkinnut opintojensa keskeyttämistä tai alanvaihtoa, kun kantasuomalaisten vastaava osuus on noin 4 prosenttia (KUVIO 4).

▲ **KUVIO 4.** Ammattikouluopiskelijoiden keskeyttämistä tai alanvaihtoa harkinneiden osuus vanhempien kanssa puhutun kielen perusteella. Maahanmuuttajataustaisien ja kantasuomalaisten välinen ero on tilastollisesti merkitsevää ($p < 0,001$).

Amisbarometrin pieneen keskeyttämistä harkitsevien opiskelijoiden osuuteen voi olla monia syitä. Kyselyyn on voinut valikoitua suhteellisesti enemmän niitä vastaajia, jotka eivät ole keskeyttämässä opintojaan. Opintojen keskeyttäminen voi myös olla äkillinen ja ennalta tiedostamaton tapahtuma, esimerkiksi sairauden tai ihmissuhdeongelmien takia

(Aho et al. 2012). Toisaalta kysely ei ole tavoittanut niitä, jotka ovat opintonsa jo keskeyttäneet. Syy keskeyttämistä harkitsevien osuuden pienuuteen on luultavasti yhdistelmä edellä mainittuja seikkoja.

⁵ Yhteensä vuosien 2015 ja 2017 yhdistetyssä Amisbarometrissa on opintojen kokonaan keskeyttämistä harkitsevia henkilöitä 408 kappaletta. Sukupuoli on tiedossa 303 henkilöltä, joista 167 on naisia ja 136 on miehiä. Keskeyttämistä tai alanvaihtoa harkinneita opiskelijoita on aineistossa yhteensä 1413 kappaletta, mutta sukupuoli on tiedossa 1107 henkilöltä. Keskeyttämistä harkitsevien 95 %:n virhemarginaali 4,9 %. Aineisto on painotettu, jotta vastauskadon tuomat ongelmat eliminoituvat ainakin osittain.

⁶ Käsite maahanmuuttajataustainen tarkoittaa tässä selvityksessä opiskelijoita, jotka puhuvat vähintään yhden vanhemman kanssa muuta kieltä kuin suomea tai ruotsi. Vaikka kaikki eivät olisikaan oikeasti maahanmuuttajataustaisia, se kertoo kuitenkin mahdollisesta etnisen taustan tai kulttuurin eroista.

KESKEYTTÄMISEN SYYT JA RISKITEKIJÄT

KESKEYTTÄMISEN riskitekijöinä tarkastellaan tässä yhteydessä opintoja hidastavia tekijöitä. Keskeyttämistä tai alanvaihtoa harkinneet ovat huomattavasti tyytymättömämpiä opintojensa sujumiseen kuin ne, jotka eivät ole harkinneet keskeyttämistä. Keskeyttämistä tai alanvaihtoa harkinneiden opiskelijoiden ryhmässä vain noin joka viides on melko tyytyväinen tai erittäin tyytyväinen opintojensa sujumiseen, kun valmistumiseensa uskovien vastaava osuus on noin 70 prosenttia. Tämän selvityksen perusteella tyytymättömyyttä opintojen sujumiseen voidaankin pitää hälyttävänä merkinä keskeyttämisvaarasta. Keskeyttämistä harkinneiden opiskelijoiden keskuudessa selkeästi suurin opintoja hidastavista tekijä on motivaatio ja oma asenne opintoja kohtaan. Oma asennetta ja motivaatiota pitää noin 42 prosenttia (valmistumiseensa uskovat 21,5 prosenttia) keskeyttämistä harkitsevista opiskelijoista opintoja hidastavana tekijänä. Opintoihin liittyvä työmäärä ja heikko terveydentila erottuvat selkeinä eroina keskeyttämistä harkitsevien ja valmistumiseensa uskovien välillä. Keskeyttämistä harkinneiden joukossa painottuu selkeästi myös opiskelukavereiden puute hidastavana tekijänä verrattuna niihin, jotka eivät harkitse keskeyttämistä⁷. Noin joka viidennellä keskeyttämistä harkitsevalla opiskelijalla heikko taloudellinen tilanne hidastaa opintojen suorittamista (KUVIO 5, sivulla 5).

Korrelaatiotarkastelussa huomataan, että opiskelumuotivaation kanssa vahvassa yhteydessä ovat puut-

teelliset opiskelutaidot (0,73)⁸. Melko vahva yhteys motivaation kanssa ovat ihmissuhteilla (0,69), opiskelukavereiden puutteella (0,68), opintojen jälkeisillä työllisyysnäkyillä (0,67) ja opintoihin liittyvällä työmäärällä (0,64). Näyttäisi siltä, että opiskelijan motivaatioon ja asenteeseen liittyy vahvasti muita vaikuttavia riskitekijöitä. Esimerkiksi puutteellisilla opiskelutaidoilla opinnot voivat tuntua ylitsepääsemättömän vaikeilta, jolloin se heijastuu myös motivaatioon ja asenteeseen. Myös kavereiden puute ja huonot tulevaisuuden näkymät heijastuvat voimakkaasti opiskelumotivaatioon (KUVIO 6).

KESKEYTTÄMISTÄ HARKITSEVIEN OPISKELIJOIDEN SUURIMMAT OPINTOJA HIDASTAVAT TEKIJÄT

Oma asenne ja motivaatio opiskeluun	42,0%
Heikko terveydentila	25,1%
Opintoihin liittyvä työmäärä	22,9%
Opettajien käyttämät opetusmenetelmät	22,6%
Heikko rahatilanne	22,0%

▲ **KUVIO 5.** Keskeyttämistä harkinneiden ammattikouluopiskelijoiden viisi suurinta opintoja hidastavaa tekijää. Vastajat ovat voineet valita useita vastausvaihtoehtoja opintoja hidastavista tekijöistä. Kuvion %-osuus kertoo kyseistä tekijää opintojen hidasteena pitävien osuuden keskeyttämistä harkinneiden ryhmässä.

▼ **KUVIO 6.** Ammattikouluopiskelijoiden opiskelumotivaation ja opiskeluasenteeseen liittyviä tekijöitä.

AMMATTIKOULUOPISKELIJOIDEN OPISKELUMOTIVAATIOON JA ASEENTEeseen LIITTYVIÄ TEKIJÖITÄ

Opiskelijoiden ilmoittamat keskeyttämisen syyt ovat moninaisia, mutta ne paikantuvat osittain samoihin

teemoihin kuin opintoja hidastavat tekijät. Suurimpana teema erottuu opintojen ja nykyisen opintoalan kiinnostamattomuus (KUVIO 7). Aho et al. (2012) mukaan tutkimukset osoittavat, että heikko peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo vaikuttaa negatiivisesti opiskelijan motivaatioon ammattikoulussa, varsinkin jos opiskelija ei ole päässyt opiskelemaan aloille, jotka olivat hänen ensimmäisten hakutoiveiden joukossa.

⁷ Keskeyttämistä harkitsevat tarkoittavat sitä ryhmää opiskelijoita, jotka harkitsevat opintojen keskeyttämistä kokonaan (negatiiviset keskeyttäjät). Valmistumiseensa uskovat tarkoittavat sitä ryhmää opiskelijoita, jotka uskovat valmistuvansa nykyiseltä opintoalaltaan eli he eivät harkitse opintojen keskeyttämistä tai alanvaihtoa.

⁸ Muuttujien välisiä riippuvuuksia tarkasteltiin Yulenin Q:lla. Suluissa esitetyt numerot ovat korrelaatiokertoimia.

SUURIMMAT KESKEYTTÄMISEN SYYT

Opiskelu ei kiinnosta	42,7%
Nykyinen opintoala ei kiinnosta	41,3%
Oppimisvaikeudet	25,7%
Rahahuolet	21,6%
Terveydelliset syyt	21,5%

▲ **KUVIO 7.** Keskeyttämistä harkinneiden opiskelijoiden viisi suurinta syytä opintojen keskeyttämiseen. Keskeyttämistä harkitsevia vastajia ohjeistettiin kertomaan 1–3 tärkeintä syytä keskeyttämiseen, mutta opiskelijat ovat voineet vastata useampaan kuin kolmeen kohtaan.

▼ **KUVIO 8.** Maahanmuuttajataustaisten ja kantasuomalaisen opiskelijoiden keskeyttämisen syiden eroavaisuuksia. MT=maahanmuuttajataustainen ja KS=kantasuomalainen. Ryhmien väliset erot tilastollisesti merkitsevät ($p < 0,001$).

MAAHANMUUTTAJATAUSTAISTEN JA KANTASUOMALAISTEN OPISKELIJOIDEN KESKEYTTÄMISEN SYYN EROJA

	MT	KS
Opiskelu ei kiinnosta	29,4%	45,1%
Syrjintä ja/tai rasismi	23,5%	9,1%
Perhesyyt	23,5%	11,8%
Kielivaikeudet	21,2%	10,2%
Koulukiusaaminen	14,7%	8,6%

Maahanmuuttajataustaisten (KUVIO 8, sivulla 5) opiskelijoiden keskeyttämisen syyt painottuvat suhteessa enemmän syrjintään, kiusaamiseen ja kieliongelmiin. Opiskelumotivaatio ei ole yhtä suuri keskeyttämisen syy kuin kantasuomalaisilla. Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat ovat aineistossa keskimäärin vanhempia kuin kantasuomalaiset ja tämä seikka selittää osittain perhesyiden suhteellisen suuren osuuden.

MIELENTERVEYDEN YHTEYS KESKEYTTÄMISEEN

EDELLISESSÄ luvussa käsitellyt vähäinen motivaatio ja opintojen hidastuminen (ks. KUVIO 5, sivulla 5) ovat tutkimusten (Salmela-Aro 2011; Salmela-Aro & Read 2017) valossa vahvasti yhteydessä koulu-uupumukseen⁹. Koulu-uupumus on stressioireyhtymä, joka ilmenee uupumusasteisena väsymyksenä, opiskeluun liittyvänä kyynisyyden ja riittämättömyyden tunteina (Salmela-Aro 2011; Salmela-Aro 2008). Salmela-Aron (2018) mukaan etenkin kyynisyys ennustaa opintojen keskeyttämistä, sillä kyynisillä nuorilla on noin nelinkertainen riski opintojen keskeyttämiseen.

Keskeyttämistä harkitsevat ammattikouluopiskelijat ovat selvästi kyynisempiä, uupuneempia ja kokevat

riittämättömyyden tunnetta enemmän verrattuna valmistumiseensa uskoviin opiskelijoihin. Kyynisyyden tunne korostuu erityisesti keskeyttämistä harkitsevien (58,3 %) ja valmistumiseensa uskovien (10,8 %) välillä. Keskeyttämisen ja koulu-uupumuksen osa-alueiden välillä on tulostemme perusteella selkeä yhteys (TAULUKKO 1). Koulu-uupumus on keskeinen keskeyttämisen riskitekijä, joka voi johtaa pahimmillaan masennukseen.

Masennuksen tunteella ja keskeyttämisellä on aineiston perusteella yhteys toisiinsa. Keskeyttämistä harkinneet ammattikouluopiskelijat ovat selkeästi tunteneet itseään useammin masentuneeksi kuin valmistumiseensa uskovat opiskelijat. 37,9 prosenttia keskeyttämistä harkinneista on ilmoittanut tuntevansa itsensä usein masentuneeksi, kun valmistumiseensa uskovilla kyseinen osuus on 9,3 prosenttia. Alanvaihtoa harkitsevien ryhmässä on myös suhteessa enemmän masentuneisuuden tunnetta tuntevia henkilöitä kuin valmistumiseensa uskovien ryhmässä (KUVIO 9).

Masentuneisuuden tunteen lisäksi keskeyttämistä harkitsevista opiskelijoista 47,9 prosenttia on joko pettynyt itseensä tai inhoaa itseensä, kun valmistumiseensa uskovista 12,5 prosentilla on edellä mainittuja tuntemuksia. Humalahakuinen alkoholin käyttö on runsasta keskeyttämistä harkitsevien

	KYSEISTÄ TUNNETTA VÄHINTÄÄN MUUTAMANA PÄIVÄNÄ VIIKOSSA		
	Uupumus	Kyynisyys	Riittämättömyys
Keskeyttämistä harkitsevat	39,9%	58,3%	47,2%
Alanvaihtoa harkitsevat	27,8%	41,5%	36,2%
Keskeyttämistä harkitsevat	12,3%	10,8%	12,2%

▲ **TAULUKKO 1.** Uupumuksen, kyynisyyden ja riittämättömyyden tunteiden yhteys keskeyttämiseen (koulu-uupumus)¹⁰.

MIELENTERVEYSONGELMAT JA KESKEYTTÄMINEN	Valmistumiseensa uskovat		
	Keskeyttäjät	Alanvaihtajat	Valmistumiseensa uskovat
Tuntenut itsensä usein masentuneeksi	42,0%	29,1%	9,8%
Inhoaa tai on pettynyt itseensä	47,9%	35,5%	12,5%
Juo humalahakuisesti vähintään kerran viikossa	27,7%	18,4%	9,8%

▲ **KUVIO 9.** Mielenterveysongelmat ja opintojen keskeyttäminen ammatillisella toisella asteella. Ryhmien väliset erot ovat tilastollisesti merkitseviä (p<0,001). Selitteet: En osaa sanoa/en halua vastata -vastaukset poistettu analyyseistä.

ryhmässä, sillä useampi kuin joka neljäs opiskelija juo itsensä humalaan vähintään kerran viikossa, kun valmistumiseensa uskovista opiskelijoista noin joka kymmenes juo itsensä humalaan vähintään kerran viikossa (**KUVIO 9**, sivulla 6). Vaikka emme pääse tulostemme perusteella käsiksi syy-seuraussuhteeseen, voimme todeta mielenterveysongelmien ja koulu-uupumuksen olevan melko isossa roolissa opintojen keskeyttämisilmiössä.

⁹ Koulu-uupumukseen vaikuttavat tekijät ovat motivaatioon liittyvät asiat ja sosiaalinen ympäristö eli yksinkertaisemmin ilmaistuna kouluun, kotiin ja kavereihin liittyvät tekijät. (Salmela-Aro & Tuominen-Soini 2013; Salmela-Aro 2011.)

¹⁰ Opintoihin liittyvää uupumusta, kyynisyyttä ja riittämättömyyttä mitattiin Amisbarometrissa seuraavilla väittämillä: tunnen hukkuvani koulutyöhön (uupumus), tuntuu, ettei opinnoillani ole merkitystä (kyynisyys) ja minulla on riittämättömyyden tunteita opinnoissani (riittämättömyys). Asteikko: ei juuri koskaan – muutaman kerran kuussa – muutamana päivänä viikossa – lähes päivittäin. Taulukossa esitetyt prosenttiluvut kertovat vastausvaihtoehtojen ”muutamana päivänä viikossa” ja ”lähes päivittäin” yhdistetyt osuudet ko. opiskelijaryhmässä. Taulukon tulosten on tarkoitus mitata koulu-uupumuksen osa-alueita.

¹¹ Usein masentunut tarkoittaa sitä, että opiskelija on vastannut olevansa kaiken aikaa tai lähes kaiken aikaa masentunut.

OPINNOISSA JAKSAMISTA TUKEVAT TEKIJÄT

Tulostemme (**KUVIO 10**) mukaan keskeyttämis- tai alanvaihtoa harkinneilla on suurempi tarve opinto-ohjaajien ja opettajien ohjaukselle ja tuelle. Keskeyttämistä (tai alanvaihtoa) harkinneet opiskelijat ovat kokeneet selvästi vähemmän opettajien kannustusta opintoihin kuin valmistumiseensa uskovat opiskelijat. Kouvo et al. (2011) nostavat kirjallisuuskatsauksessaan esille Rantasen ja Vehviläisen (2007) tutkimuksen, jonka mukaan opinto-ohjaus sekä muut opintojen tukipalvelut etenkin oppimisvaikeuksista kärsiville opiskelijoille ovat merkittäviä keskeyttämistä ennaltaehkäiseviä tekijöitä. Opintojen joustaminen tarvittaessa voisi myös edistää opintojen jatkamista, koska keskeyttämistä harkinneet opiskelijat kokevat useammin opintojen ja elämän yhdistämisen ongelmalliseksi¹².

Näyttäisi siltä, että opintoihin motivointi sekä kannustaminen edesauttaisi keskeyttämisvaarassa olevia opiskelijoita jatkamaan opintojaan, koska opiskelun kiinnostumattomuus on suurin syy opintojen keskeyttämiseen (ks. **KUVIO 7**, sivulla 5). Motivaation parantaminen ei ole kuitenkaan yksiselitteistä, sillä motivaatio muodostuu monista eri tekijöistä, mutta nykyisen motivaatiopsykologian mukaan ihmisellä on kolme tarvetta: autonomia, kompetenssi ja yhteenkuuluvaisuus. Oppilaitokset voivat lisätä opiskelumotivaatiota vaikuttamalla näihin kolmeen edellä mainittuun tarpeeseen, esimerkiksi tukemalla opiskelijoiden vaikutusmah-

dollisuuksia (autonomia), vahvuuksia (kompetenssi) ja vertaistoimintaa (yhteenkuuluvuus). (Salmela-Aro 2011; Salmela-Aro 2008.)

Aikaisemmin todettiin mielenterveysongelmien ja koulu-uupumuksen olevan suurempia ongelmia keskeyttämistä harkitsevien keskuudessa, jolloin ennaltaehkäisevä mielenterveystyö voisi edistää opinnoissa jaksamista. Salmela-Aron (2011) mukaan riittävä kouluterveydenhuolto on tärkeä koulu-uupumusta ja opintojen keskeyttämistä ennaltaehkäisevä järjestelmä.

Oppilaitos voi johtamistavallaan ehkäistä keskeyttämistä. Kouvo et al. (2011) mukaan Jäppinen (2010) ehdottaa, että ammattioppilaitosten jaetulla pedagogisella johtajuudella voidaan ennaltaehkäistä keskeyttämistä. Tämä johtamismenetelmä perustuu oppilaitoksen suunnitelmaan panostaa oppilaitoksen yhteisöllisyyteen siten, että koko henkilökunta rehtorista avustajiin pyrkii vahvistamaan opiskelijoiden sitoutumista opintoihinsa. Kiusaamiseen ja syrjintään tulisi myös kiinnittää huomiota, sillä ne vähentävät opiskeluryhmän yhteishenkeä ja ovat yhteydessä opintojen keskeyttämiseen etenkin maahanmuuttajataustaisilla opiskelijoilla.

¹² Huom. Näihin analyyseihin keskeyttämistä tai alanvaihtoa harkinneet on yhdistetty yhdeksi ryhmäksi ja vertailuryhmä on ne, jotka uskovat valmistuvansa nykyisistä opinnoistaan eli he eivät ole harkinneet opintojen keskeyttämistä tai alanvaihtoa.

OPISKELIJOIDEN JAKSAMISEEN YHTEYDESSÄ OLEVAT TEKIJÄT:

Opinto-ohjaajan tuki ja ohjaus

Opettajan kannustus ja opintojen tukeminen

Aikataulujen joustavuus ja työkuorman keventäminen

Opiskelumotivaatio

Mielenterveysongelmien/ koulu-uupumuksen ennaltaehkäisy ja tunnistaminen

Syrjimätön ja kiusaamisesta vapaa opiskeluympäristö

▲ **KUVIO 10.** Ammattikouluopiskelijoiden jaksamiseen liittyvät tekijät oppilaitos- ja yksilötasolla: kuviossa on eritelty opiskelijoiden jaksamiseen liittyviä tekijöitä Amisbarometrin (2015 & 2017) perusteella.

AMMATTIKORKEAKOULUTUS

AMMATTIKORKEAKOULUJEN opiskelijoita tarkastellaan hyödyntämällä vuoden 2016 Opiskelijabaromet-

tyytyväisyyden jakauma painottuu tyytymättömyyttä kuvaaviin arvoihin¹⁶ (KUVIO 12, sivulla 8). Opintojen hidastumista voidaan siis pitää signaalina keskeyttämisriskin kasvusta. Keskeyttämisvaarassa olevien ammattikorkeakouluopiskelijoiden on myös selvästi vaikeampaa selviytyä opintojen tuomista ongelmista kuin pienessä keskeyttämisvaarassa olevien.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintoja hidastavia tekijöitä eli keskeyttämisen riskitekijöitä yleisesti ovat työssäkäynti, kurssien aikataulutus, heikko motivaatio ja puutteellinen ohjaus. Keskeyttämistä harkitsevien ryhmässä heikko motivaatio on suurin riskitekijä (32,2 %). Henkilökohtaiset syyt¹⁷ ovat 25,6 prosentilla keskeyttämisvaarassa olevista henkilöistä opintojen hidaste, ja 22,4 prosenttia samaisesta ryhmästä on ilmoittanut puutteellisen ohjauksen hidastaneen opintoja. Reilu viidennes suuressa keskeyttämisvaarassa olevista opiskelijoista pitää myös puutteellisia opiskelutaitoja opintoja hidastavana tekijänä (KUVIO 13).

¹⁶ Asteikolla 0–10 pienessä keskeyttämisvaarassa olevien AMK-opiskelijoiden keskimääräinen tyytyväisyys opintojen etenemiseen on 7,9 (kh=1,8 md=8) ja suuressa keskeyttämisen vaarassa olevien keskiarvo on 6,0 (kh=2,8 md=7).

¹⁷ Henkilökohtaiset syyt on epämääräinen käsite, joka voi tarkoittaa lähestulkoon mitä vain esim. mielenterveysongelmia.

▲ **KUVIO 13.** Keskeyttämistä harkinneiden ammattikorkeakouluopiskelijoiden viisi suurinta opintoja hidastavaa tekijää. Vastajat ovat voineet valita useita vastausvaihtoehtoja opintoja hidastavista tekijöistä. Taulukon %-osuus kertoo kyseistä tekijää opintojen hidasteena pitävien osuuden suuressa keskeyttämisvaarassa olevien ryhmässä.

Markkula (2006) on tutkinut AMK-opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tulokset ovat samankaltaisia tämän selvityksen kanssa¹⁸. Tutkimuksen mukaan yleisesti AMK-opiskelijoiden suurimmat opintoja hidastavat tekijät ovat: heikko motivaatio (25 %), päällekkäiset kurssit (18 %), vaativat ja/tai työläät

opinnot (18 %), työssäkäynti lukukausien aikana (14 %) ja vaikea elämäntilanne (14 %).

Korkeakouluopiskelijoiden (AMK ja YO) opiskelumotivaatio korreloi myös vahvasti muiden tekijöiden kanssa sillä korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa heikon motivaation kanssa vahvassa yhteydessä ovat kokemus väärästä alasta (0,87), puutteelliset opiskelutaidot (0,79) ja henkilökohtaiset syyt (0,71). Melko vahvassa yhteydessä heikon motivaation kanssa ovat ylityöläät tai liian vaikeat kurssit/tentit (0,62)¹⁹ sekä puutteellinen ohjaus (0,64) (KUVIO 14).

▲ **KUVIO 14.** Korkeakouluopiskelijoiden (AMK ja YO) heikkoon opiskelumotivaatioon yhteydessä olevia tekijöitä.

¹⁸ Tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia tämän selvityksen tulosten kanssa, koska vastausvaihtoehdot ovat erilaisia ja tutkimuksen kohdejoukko käsittää kaikki AMK-opiskelijat.

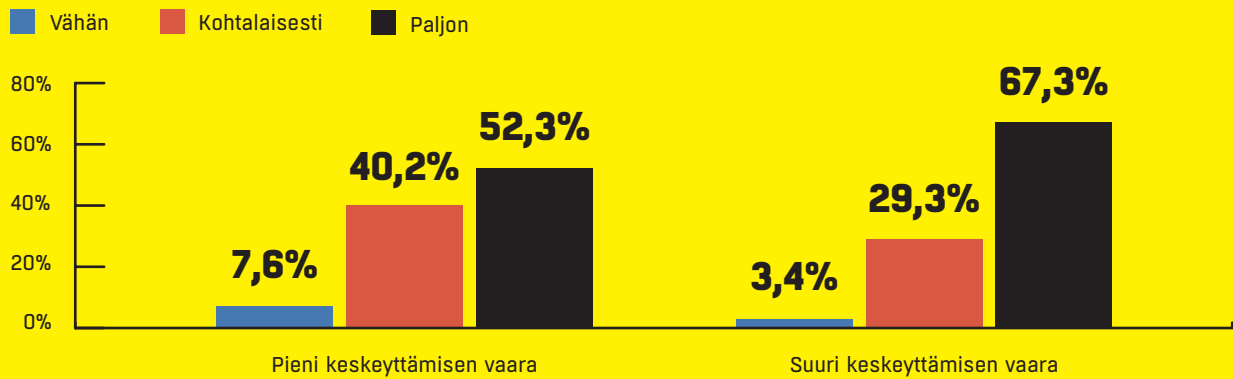
¹⁹ Muuttujien välisiä riippuvuuksia tarkasteltiin Yulenin Q:lla.

MIELENTERVEYDEN YHTEYS KESKEYTTÄMISEEN

SALMELA-ARON ja Readin (2017) mukaan korkeakouluopiskelijoiden psyykkiseen hyvinvointiin, etenkin opiskelijoiden kokemaan stressiin ja uupumukseen on syytä kiinnittää huomioita. Opiskelijan koulu-uupumuksen vaara kasvaa opintovuosien karttuessa samalla kun opintoihin paneutuminen vähenee. Tutkimuksissa on osoitettu, että koulu-uupumus on toisaalta yhteydessä masennukseen kuin myös opintojen keskeyttämiseen korkea-asteella. (Salmela-Aro & Read 2017.)

AMK-opiskelijat ovat yleisesti melko stressaantuneita, koska yhteensä noin 55 prosenttia opiskelijoista on kokenut paljon stressiä viimeisen kahden viikon aikana. Keskeyttämisen ja koetun stressin välillä on

KUINKA PALJON KOKENUT STRESSIÄ VIIMEISEN KAHDEN VIIKON AIKANA

▲ **KUVIO 15.** Kuinka paljon AMK-opiskelijat ovat kuluneen kahden viikon aikana kokeneet opintoihin, työhön tai muuhun elämään liittyvää stressiä?²⁰ Ryhmien välinen ero on tilastollisesti merkitsevä ($p < 0,001$).

▼ **KUVIO 16.** Koetun masennuksen ja alakuloisuuden tunteiden yhteys keskeyttämiseen AMK-opiskelijoilla. Ryhmien välinen ero on tilastollisesti merkitsevä ($p < 0,001$).

MASENNUKSEN JA ALAKULOISUUDEN YHTEYS KESKEYTTÄMISEEN AMK-OPISKELIJOIDEN KESKUUDESSA

Tuntenut masennuksen tai alakuloisuuden tunteita viimeisen kahden viikon aikana:	Suuri keskeyttämisen vaara	Pieni keskeyttämisen vaara
Usein	17,6%	3,2%
Jossain määrin	46,4%	29,6%
Ei juurikaan	27,7%	42,5%
Ei lainkaan	8,4%	24,7%

▼ **TAULUKKO 2.** Koetun stressin ja masennuksen sekä alakuloisuuden tunteen yhteys AMK-opiskelijoilla. Erot ovat tilastollisesti merkitseviä ($p < 0,001$).

		MASENNUS JA ALAKULOISUUS			
		Usein	Jossain määrin	En juurikaan	En lainkaan
KOETTU STRESSI	Vähän	2,0%	11,3%	34,0%	52,7%
	Kohtalaisesti	1,5%	22,6%	45,0%	30,9%
	Paljon	9,5%	44,3%	36,0%	10,2%

havaittavissa yhteys, sillä keskeyttämistä harkitsevista opiskelijoista 67,3 prosenttia on kokenut paljon stressiä viimeisen kahden viikon aikana. Lukema on 15 prosenttiyksikkö suurempi kuin pienessä keskeyttämisen vaarassa olevien opiskelijoiden vastaava osuus (**KUVIO 15**).

Masennus ja alakuloisuus ovat yhteydessä keskeyttämisen harkintaan. Melkein joka viides suuressa keskeyttämisen vaarassa olevista opiskelijoista

on tuntenut masentuneisuuden tai alakuloisuuden tunnetta usein. Joissain määrin näitä tunteita on ollut 46,4 prosentilla keskeyttämiskaarassa olevista opiskelijoista. Lukemat ovat huomattavasti suurempia verrattuna pienessä keskeyttämisen vaarassa olevien opiskelijoiden osuuksiin (**KUVIO 16**).

²⁰ Kysymyksen asteikko on: en lainkaan 1–10 hyvin paljon. Arvot 1–3 on luokiteltu kategoriaan vähän, arvot 4–7 kategoriaan kohtalaisesti ja arvot 8–10 kategoriaan paljon. N=2224.

Opinnoissa jaksamisen kannalta korkea stressitaso ja masentuneisuus voivat olla kohtalokkaita. **TAULUKKOSSA 2** (sivulla 10) on esitetty stressin ja masentuneisuuden yhteyksiä ristiintaulukoinnin muodossa. Paljon stressiä kokevat myös kokevat enemmän masentuneisuuden ja alakuloisuuden tunteita. Noin 10 prosenttia paljon stressiä kokevista opiskelijoista tuntee, että he ovat usein masentuneita tai alakuloisia. Vähän stressiä kokeneista opiskelijoista 53 prosenttia ei ole lainkaan masentunut tai alakuloinen, kun paljon stressiä kokevien opiskelijoiden vastaava osuus on 10,2 prosenttia. Koetun stressin ja masentuneisuuden sekä alakuloisuuden tunteiden välillä on kohtalaisen voimakas tilastollisesti merkitsevä positiivinen korrelaatio (0,46).

Koetun stressin ja masentuneisuuden lisäksi ammattikorkeakouluopiskelijoiden psyykkistä hyvinvointia on arvioitu tässä tietopaketissa positiivisen mielenterveyden mittarilla, jota kutsutaan SWEMWBS-mittariksi. Mittari antaa osviittaa henkilön tai ryhmän psyykkisen hyvinvoinnin tilasta. Keskeyttämistä harkitsevilla ammattikorkeakouluopiskelijoilla on 2,2 testipistettä heikompi positiivinen mielenterveys kuin niillä opiskelijoilla, jotka eivät usko keskeyttävänsä opintojaan (**KUVIO 17**).

▲ **KUVIO 17.** AMK-opiskelijoiden positiivisen mielenterveyden mittarin (SWEMWBS) pisteet ja keskeyttäminen ($p < 0,001$)²².

Suuressa keskeyttämisvaarassa olevista opiskelijoista 5 prosenttia jää testipisteissä alle 15,3 pisteen ja 10 prosenttia jää testipisteissä alle 16,4 pisteen. Havaintojen lukumäärä huomioituna luotettavampia raja-arvoja saadaan kaikkien AMK-opis-

kelijoiden persentileistä, joiden perusteella 5 prosenttia opiskelijoista jää alle 17,4 testipisteen ja 10 prosenttia alle 19,3 pisteen eli alle 17,4–19,3 pisteen olevat pistemäärät ovat mahdollisesti merkki siitä, että opinnot ovat jonkin asteisessa vaarassa keskeytyä, sillä tämä joukko kuuluu positiiviselta mielenterveydeltään heikoimpaan viiteen tai kymmeneen prosenttiin (**TAULUKKO 3**). Positiivisen mielenterveyden mittarilla ei ole virallisia raja-arvoja, mutta persentilejä tarkastelemalla voidaan päätellä suuntaa-antavia keskeyttämisestä hälyttäviä testipisterajoja.

²² The Short Warwick-Edinburg Mental Well-being Scale (SWEMWBS) on positiivisen mielenterveyden mittari. Testistä voi saada pisteitä 7 ja 35 väliltä. Vertailun vuoksi kerrottakoon, että Englannissa on saatu koko väestön keskiarvoksi 25,3 pistettä ja Suomen Lapissa keskiarvoksi kyseisestä testistä saatiin 27,1 pistettä. (Appelqvist-Schmidlechner 2015.) Asteikon realiteetti (Cronbachin alfa) on 0,83.

KESKEYTTÄMISTÄ VÄHENTÄVÄT TEKIJÄT

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintojen keskeyttämisalttiuteen vaikuttavat opiskelutaidot, psyykkinen hyvinvointi, tyytyväisyys oppilaitoksesta saatuun tukeen ja opetukseen sekä opintojen aloitusikä. Tulosten tulkinta menee yksinkertaisesti ilmaistuna seuraavalla tavalla: Opiskelutaitojen lisääntyminen mittaristossa yhdellä yksiköllä vähentää keskeyttämisalttiutta eli mitä paremmat opiskelutaidot sitä pienempi alttius opintojen keskeyttämiseen. Positiivisen mielenterveyden voimistuminen SWEMWBS-mittaristossa yhdellä yksiköllä pienentää keskeyttämisalttiutta eli parempi psyykkinen hyvinvointi vähentää keskeyttämisen riskiä. Myös opintojen aloitusiän kasvu yhdellä vuodella vähentää hieman keskeyttämisalttiutta. Opiskelijan tyytyväisyys oppilaitoksen tukeen ja opetukseen pienentää keskeyttämisalttiutta merkittävästi (**KUVIO 18**, sivulla 12).

Kouvo et al. (2011) mukaan Penttilä (2008) väittää, että etenkin poissaolleet opiskelijat hyötyvät

PERSENTIILIT	5	10	25	50	75	90	95
Pieni keskeyttämisen vaara	18,6	19,3	21,5	24,1	25,0	27,0	29,3
Suuri keskeyttämisen vaara	15,3	16,4	19,3	21,5	24,1	25,0	27,0
Yhteensä	17,4	19,3	20,7	23,2	25,0	27,0	29,3

▲ **TAULUKKO 3.** Positiivisen mielenterveyden mittarin (SWEMWBS) persenttiilit.

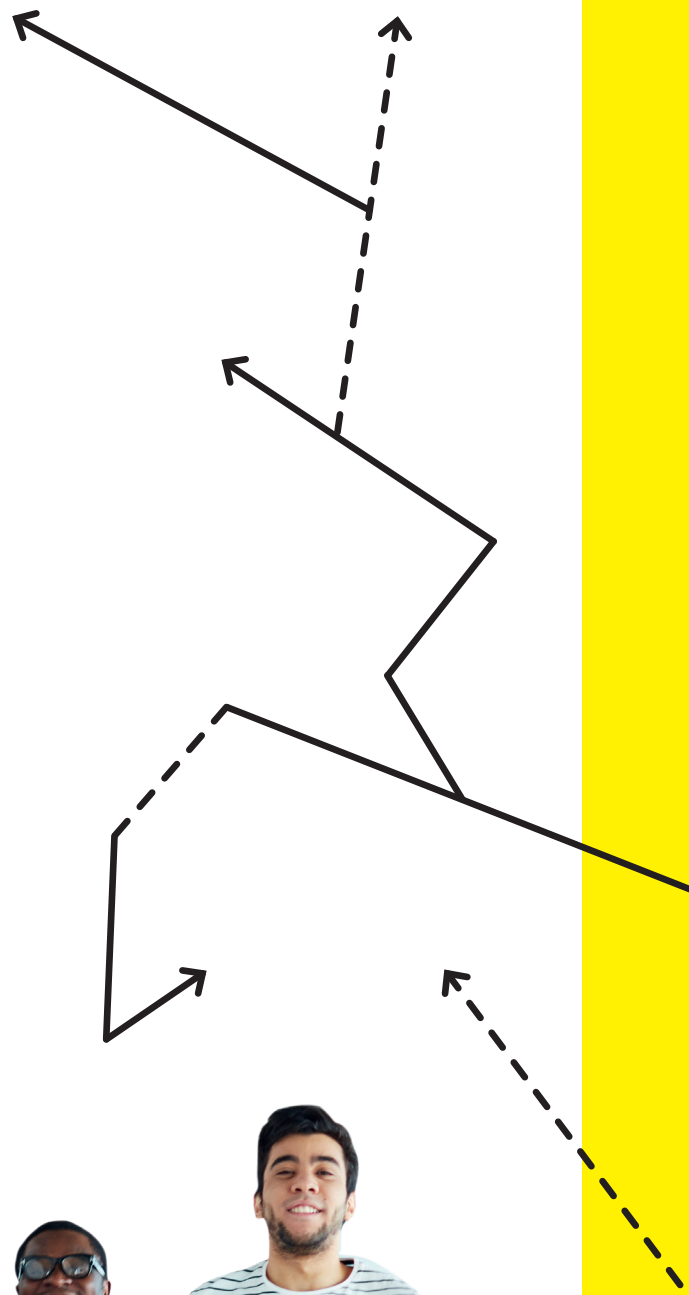
oppilaitoksen tukitoimenpiteistä esim. opintojen suunnitteluavusta. Tutkimuksessa ehdotetaan, että oppilaitos olisi yhteydessä poissaolevaan opiskelijaan jo poissaolon aikana ja, kun opiskelija palaisi opintojensa pariin oppilaitos järjestäisi orientoivia kursseja, tukea opintojen suunnitteluun ja auttaisi verkostoitumaan muiden opiskelijoiden kanssa.

²³ Opintojen keskeyttämistä analysoitiin ordinaalisen regressioanalyysin avulla. Mallissa mitataan, mitkä selittävät muuttujat suurentavat tai pienentävät riskiä (veto) siirtyä korkeammalle arvolle asteikossa, esimerkiksi vastauksesta vahvasti samaa mieltä (arvo 6) vastaukseen täysin samaa mieltä (arvo 7). Vetosuhte kertoo jatkuvan muuttujan tapauksessa sen, kuinka moninkertaiseksi riski (veto) kasvaa, kun selittävä muuttuja kasvaa yhdellä yksiköllä. Lukijalle huomioitavaa on se, että regressioanalyysin tuloksia ei pidä tulkita puhtaina todennäköisyyksinä. Kuviossa 18 esitetyt prosenttilukemat kertovat riskin eli vedon muutoksen.

KESKEYTTÄMISALTTIUTTA VÄHENTÄVÄT TEKIJÄT AMK-KOULUTUKSESSA

Oppilaitoksen tuki ja opetus	Riski (veto) pienenee	17,0 %:lla
Psyykinen hyvinvointi	Riski (veto) pienenee	11,0 %:lla
Opiskelutaidot	Riski (veto) pienenee	5,6 %:lla
Opintojen aloitusikä	Riski (veto) pienenee	1,6 %:lla

▲ **KUVID 18.** Keskeyttämistä vähentävät tekijät AMK-koulutuksessa (muuttujat merkitseviä vähintään tasolla $p < 0,01$)²³.

YHTEENVETO

KESKEYTTÄMINEN on yleisintä toisen asteen ammattillisissa oppilaitoksissa ja ammattikorkeakouluissa hieman yleisempää kuin yliopistoissa. Voimaa opiskeluun -hanke tähtää ennaltaehkäisemään keskeyttämistä ammattillisissa oppilaitoksissa ja ammattikorkeakouluissa. Tämä tietopaketti tarjoaa kattavan kuvauksen keskeyttämistä harkinneiden opiskelijoiden kohtaamista haasteista ja taustalla olevista tekijöistä.

Toisen asteen ammattikouluopiskelijoiden keskeisimmät keskeyttämisen riskitekijät ja syyt ovat motivaation puute ja opiskelun ja/tai opintoalan kiinnostamattomuus. Keskeyttämistä harkitsevilla on useammin mielenterveysongelmia kuten masentuneisuuden ja pettymyksen tunteita sekä liiallista alkoholin käyttöä. Lisäksi keskeyttämistä harkitsevat opiskelijat kokevat selvästi enemmän opintoihin liittyvää uupumusta, kyynisyyttä ja riittämättömyyttä kuin valmistumiseensa uskovat opiskelijat. Heikko motivaatio ja opintojen suorittamisen hidastuminen voivat kiellä välillisesti koulu-uupumuksesta. Jaksamiseen kannustavat tekijät paikantuvat mielenterveysongelmien ja koulu-uupumuksen ennaltaehkäisyyn sekä opiskelumotivaation ylläpitämiseen. Lisäksi oppilaitoksen yhteisöllisellä ilmapiirillä voidaan edesauttaa oppilaiden -etenkin etniseltä taustaltaan erilaisten opiskelijoiden- jaksamista. Keskeyttämistä tai alanvaihtoa harkitsevilla opiskelijoilla on suurempi tarve opinto-ohjaajien ja opettajien ohjaukselle ja tuelle. Lisäksi opiskelijoiden puutteelliset opiskelutaidot on syytä tunnistaa ajoissa ja tarjota opiskeluvaikeuksista kärsiville tukea, sillä puutteelliset opiskelutaidot ovat vahvassa yhteydessä opiskelumotivaatioon (KUVIO 19).

KETKÄ HARKITSEVAT TODENNÄKÖISEMMIN OPINTOJEN KESKEYTTÄMISTÄ AMMATTILISELLA TOISELLA ASTEELLA?

- Mielenterveysongelmista ja koulu-uupumuksesta kärsivät opiskelijat
- Heikon opiskelumotivaation omaavat opiskelijat
- Opintojen suorittaminen hidastunut
- Maahanmuuttajataustaiset/etniset vähemmistöt: kiusaaminen, syrjintä, kielivaikeudet ja perhesyyt
- Uudenmaan ja Kymenlaaksot opiskelijat
- Alakohtaiset erot: Luonnontieteiden alan opiskelijat

▲ **KUVIO 19.** Yhteenveto opintojen keskeyttämisestä ja keskeyttämisen harkinnasta ammattillisella toisella asteella.

AMK-opiskelijoiden keskuudessa korostuvat heikko opiskelumotivaatio ja huono psyykinen hyvinvointi opintojen keskeyttämisen harkinnassa. Opiskelijan kokemus väärästä alasta ja heikko opiskelumotivaatio ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa, lisäksi kumpikin tekijä lisää opiskelijan alttiutta keskeyttää opintonsa. Opintojen hidastumista voidaan pitää merkinä jonkin asteisesta koulu-uupumuksesta etenkin vanhempien vuosikurssien opiskelijoilla (Salmela-Aro & Read 2017). Koulu-uupumuksen ennaltaehkäisy on tärkeä tekijä motivaation ja opinnoissa jatkamisen kannalta. Oppilaitoksen tuella ja opetuksella on suhteellisen suuri merkitys keskeyttämisen ennaltaehkäisyssä. Keskeyttämistä harkitsevat opiskelijat tuntevat, etteivät he ole saaneet tarpeeksi tukea. Myös aikaisemman tutkimuksen (Markkula 2006) mukaan AMK-opiskelijat kaipaavat henkilökohtaisempaa opintojen ohjausta ja tukea opettajilta (KUVIO 20).

KETKÄ HARKITSEVAT TODENNÄKÖISEMMIN OPINTOJEN KESKEYTTÄMISTÄ (AMK)?

- Heikon henkisen hyvinvoinnin omaavat oppilaat
- Heikon opiskelumotivaation omaavat opiskelijat: yhteydessä esim. kokemus väärästä alasta ja puutteelliset opiskelutaidot
- Opintojen suorittaminen hidastunut
- Opiskelijat, jotka tarvitsevat oppilaitoksen tukea, mutta eivät saa sitä riittävästi
- Alueelliset erot: Kanta-Hämeen ja Lapin opiskelijat
- Alakohtaiset erot: Luonnontieteiden alan opiskelijat

▲ **KUVIO 20.** Yhteenveto opintojen keskeyttämisestä ja keskeyttämisen harkinnasta AMK-koulutuksessa.

LÄHTEET

Appelqvist-Schmidlechner, K. 2015. Positiivisen mielenterveyden mittari: Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale (WEMWBS) [verkkojulkaisu]. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinninlaitos [viitattu 2.7.2018]. Saantitapa: <https://thl.fi/documents/974282/1449788/WEMWBS---Kaijan+esitys.pdf/2c8632cc-b6b6-4cbc-af08-c72f6e834dd6>.

Aho, S., Pitkänen, S. & Vanttaja, M. 2012. Nuorten työmarkkinatukioikeus ja koulutukseen hakeutuminen. Työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä olevan kouluttautumisvelvoitteen arviointitutkimus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu: Työ ja yrittäjyys 3/2012, 154-155.

Kouvo, A., Stenström, M-L., Virolainen, M. & Vuorinen-Lampila, P. 2011. Opintopoluilla opintourille. Katsaus tutkimukseen. Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitos tutkimusjulkaisuja 42, 18-44.

Kunttu, K., Pesonen, T. & Saari, J. 2016. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2016. Helsinki: Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 48, 31-32.

Markkula, J. 2006. Ammattikorkeakoulu opiskelijan silmin. Opinnot, opintojen ohjaus ja vaikuttamismahdollisuudet. Helsinki: Otus rs 28, 61-71.

Notkola, V., Pitkänen, S., Tuusa, M., Ala-Kauhaluoma, M., Harkko, J., Korkeamäki, J., Lehtikoinen, T., Lehtoranta, P. & Puumalainen, J. 2013. Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia? Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013, 115 – 116.

Pensonen, S. & Ågren, S. 2018. Ammatillisen koulutuksen määrällisen seurannan selvitys lukuvuodelta 2016-2017. Opetushallitus: Raportit ja selvitykset 2/2018, 21.

Salmela-Aro, K. 2018. Motivaatio ja oppiminen: kouluinto ja koulu-uupumus. PS-kustannus: Jyväskylä, 36.

Salmela-Aro, K. & Read, S. 2017. Study engagement and burnout profiles among Finnish higher education students. Burnout research 7, 26-27.

Salmela-Aro, K. & Tuominen-Soini, H. 2013. Koulu-uupumuksesta innostukseen? Välittääkö kukaan. Gaudeamus, 1-2.

Salmela-Aro, K. 2011. Mikä nuoria liikuttaa? Uupumuksesta intoon. Tieteessä tapahtu 4-5/2011, 3.

Salmela-Aro, K. 2008. Koulu-uupumuksesta kouluintoon. Jyväskylän yliopisto, 1-2. Suomen virallinen tilasto (SVT): Koulutuksen keskeyttäminen [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-9280. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 29.6.2018]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/kkesk/index.html>

VOIMAA OPISKELUUN!

voimaaopiskeluun.diak.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Diak

